

ÖZELLEŞTİRME, TAŞERONLAŞTIRMA, ESNEK ÜRETİM İLİŞKİLERİ, KÂR HIRSI VE DENETİMSİZLİK ÖLDÜRÜR...

Cemalettin Sağtekin
Maden Mühendisi

KESK- Enerji Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası Genel Başkanı
csagtekin@hotmail.com

80'li yılların başından itibaren uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaşma, rodövans ve benzeri yanlış uygulamalar; kamu kurum ve kuruluşlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan tüm bilgi ve deneyim birikimini dağıtmıştır. Yoğun birikim ve deneyime sahip olan kurum ve kuruluşlar yerine üretimin, teknik ve altyapı olarak yetersiz, deneyim ve uzmanlaşmanın olmadığı kişi ve şirketlere bırakılması, buna ek olarak kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir biçimde yapılamaması iş cinayetlerinin artmasına neden olmuştur. Özelleştirmelerle birlikte, yeni bir çalışma rejimi doğmuştur. Kamu güvencesinin yerine güvencesiz, süresiz çalışma emek sınıfına dayatılmıştır.

80'li yılların devamı olarak da, AKP iktidarının olduğu son 20 yıldır, haklarımızın elden gittiği, emeğin değersizleştiği ve tüm emek sınıfının örgütsüzleştiği yıllar olmuştur. Ülke kaynakları bir bir yağmalanırken, emeğe ve emekçiye saldırılar hız kazanmıştır. Bu yaşananların en önemli nedeni de özelleştirmeler ve taşeronlaştırmadır. İktidar ve sermaye sınıfı hem kamu varlıklarına, hem de emekçilere emeğe saldırıyı artırarak sürdürmektedir.

24 Ocak Kararları ve 12 Eylül darbesiyle birlikte ülkenin gündemine giren özelleştirmelerin ilki 1986 yılında Turgut Özal'la başladı. AKP'li yıllarla birlikteyse bir tartışma konusu olmaktan çıkarıldı ve ülkenin elinde bulunan kaynaklar, fabrikalar, işletmeler, araziler yağmalanarak neredeyse sonuna gelindi. Bu dönemde yapılan özelleştirmelerin toplam özelleştirme uygulamaları arasındaki oranı yüzde 90'ın üzerinde seyretti. AKP iktidarının kendinden önceki hükümetlerden aldığı bayrak bir sürekliliğe

işaret etmekle birlikte, bu süreklilik AKP'nin piyasacı hedefleri doğrultusunda hızını kesmeden daha da saldırganlaşarak devam etti.

Zaten, iktidarın programında yer alan metin açık ne netti, "...kamu tarafından yürütülen birçok mal ve hizmetin özel sektöre açılması, kamu kurumlarının esnekleşmesi, kamunun çeşitli hizmetleri piyasalardan tedarik etmesi, kamu kurumlarının özel sektörde gelişen yaklaşımlara uyarlanması..." sağlanarak, özelleştirme hedefine ulaşılması planlanmıştı.

Adım adım esnek çalışma, taşeronlaşma, performans gibi emek düşmanı uygulamalar çalışma yaşamında yerini almaya başladı. Sermaye sınıfı ve siyasi iktidar bir yandan ülke varlıklarını, fabrikaları, işletmeleri, doğayı yağmalarken diğer yandan emek sınıfına saldırıda gaza basacak bir araç olarak özelleştirmelerin seyrini hızlandırmıştır. Bu süreçte reel ücretler sürekli aşağıya doğru eğilim göstermiş, sendikalaşma oranı azalmış, sendikaların etkisi zayıflamıştır. Tüm bu tablonun karşısında ise sermaye sınıfı zenginliğini artırmıştır.

Türkiye'de sözü edilen bu yıkıma zemin sağlayan ve yol açan özelleştirme uygulamaları, ilk oluşturulduğu dönemde Başbakanlığa bağlı olan, şimdi ise, tüm diğer kurumlardaki gibi doğrudan Saraydan yönetilen Özelleştirme İdaresi Başkanlığı eli ile gerçekleştiriliyor.

Büyük bir istihdam yaratılacağı söylenerek yapılan özelleştirmelerle, işsizlik sürekli artış göstermiş, işsizler ordusu büyümüştür. Kapitalizmin doğası gereği ihtiyaç duyduğu yedek iş gücü sayısının artması ücretleri düşürmüş, maaşları bastırmanın yolu olmuştur.

Örgütsüzlüğün artmasında öne çıkan bir diğer başlık ise, taşeron sisteminin, geçici süreli sözleşmelerin yaygınlaşmasının, uygun olmayan istihdamın bir sonucu olarak “çalışılan işte süreksizliktir.” Uzun süreli çalışma, emek sınıfının karşısında bugün bir hayal olarak duruyor. Patronlar bu çalışma rejimini çok sevdi. Hem ücretler, maaşlar artmıyor, 1 yılı geçmeyen sözleşmelerle kıdem tazminatının oluşmasına izin verilmiyor hem de işçi sınıfının örgütlenmesi engelleniyor.

Özelleştirmelerin artmasıyla taşeron firma sayıları da hızla arttı. Taşeronlaşma geçmişte inşaat gibi sürekliliği olmayan sektörlerde yoğunlaşırken artık sanayi iş kolunda, özelleştirilen kamu işletmelerinde

ve tesislerinde, sağlıkta, kamuda ve neredeyse bütün sektörlerde dağılarak yayılmış durumda.

Son söz olarak;

Elbet, tüm bu yaşanan geri gidişe karşı, emekçilerin söz sahibi olduğu bir düzene olan umudumuzu hiçbir zaman kaybetmiyoruz...

Bu karanlıktan çıkacağız...

Kamu varlıklarının, kaynakların, santrallerin, fabrikaların, hastanelerin, tesislerin, köprülerin hepsini geri kazanacağız...

Halkımızdan çalınan, tüm kamu hizmetleri ve kamu varlıklarını geri alana kadar, mücadeleye devam edeceğiz... ■

TÜRK TELEKOM'DA KAMU ZARARI VATANDAŞIN SIRTINA

Türk Telekom (TT), yüzde 55 hissesinin “en başarılı özelleştirme” balonuyla Oger Telekomünikasyon A.Ş.'ye (OTAŞ) satışından 17 yıl sonra; içi boşaltılmış, aşırı borçlandırılmış, yatırımları ihmal edilmiş, sorunlar yumağı haline getirilmiş halde 10 Mart 2022 tarihinde Türkiye Varlık Fonu'na (TVF) devredildi.

Türk Telekom Üzerinden Nasıl Soyuldu?

AKP iktidarı tarafından 14 Kasım 2005 tarihinde TT'nin yüzde 55 hissesi Oger Grubu'na 6.55 milyar dolara satıldı. Geriye kalan yüzde 45 hisse ise Hazine'ye devredildi. 2008'de Hazine'nin yüzde 15'lik payı halka arz edildi. 2017'de de Hazine elindeki payların yüzde 6.68'i TVF'ye devredildi. İhalenin yapıldığı gün TT ile Telekomünikasyon Kurumu (2008'den sonra Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu - BTK) arasında imzalanan imtiyaz sözleşmesine göre kamuya ait olan şebeke, teçhizat ve gayrimenkullerin kullanım hakkı 21 yıl 3 aylığına TT'ye devredildi.

OTAŞ'a kasasında yaklaşık 2 milyar dolar nakitle 2006'da devredilen TT, kötü yönetildiği gibi sahip olduğu birçok gayrimenkul ile bakır altyapısı ve teçhizatları satılmış, oluşan tüm nakit varlığı olağanüstü oranlarda temettü ödenerek boşaltılmış, yetmemiş şirket büyük oranda dolar cinsi borçlandırılmış ve OTAŞ milyarlarca doları Türkiye'den kaçırmıştır.

TT için EMO'nun daha önceki basın açıklamalarında belirttiği üzere; OTAŞ 2006-2015 yılları arasında Türk Telekom'daki hisseleri karşılığında 5.7 milyar dolar kâr payı elde etti. OTAŞ, hazineye yaptığı 7 milyar dolarlık ödemenin yalnızca 1.31 milyar dolarlık bölümünü kendi imkanlarıyla karşılamış oldu.

2018 yılına gelindiğinde Türk Telekom yönetimini elinde tutan OTAŞ, 5.7 milyar dolar kâr payını alarak, yaklaşık 4.75 milyar dolarlık borç bırakarak Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Hazine gibi kamu kurumlarının ve onları temsil eden yöneticilerin gözleri önünde sahneden çekilmiştir.

BTK'nın ve Rekabet Kurumu'nun onayı ile 2018 üçüncü çeyrek içerisinde TT'nin yüzde 55 hissesi, alacaklı bankaların kurduğu Levent Yapılandırma Yönetimi A.Ş.'ye (LYY) devredildi. OTAŞ'ın kredi yapılandırması Türkiye'de bankacılık sisteminin en büyük yapılandırmalarından biri olarak tarihe geçmiştir.

İletişim Altyapımız Şirketlerin Tahsilat Aracına Çevrildi

OTAŞ'ın bankacılık sistemine bıraktığı yıkımın sonucu olarak TT yönetimini ele geçiren LYY'nin yönetim stratejisi, kârı temettü dağıtım yoluyla TT dışına çıkarmak ve borç ödemek üzerine kurulmuştur. Şirketlerin tahsilat aracına çevrilen TT'de OTAŞ'ın yarattığı tahribat gittikçe büyümüş iletişim altyapımızın ana omurgasını oluşturan fiber kablo uzunluğumuz 400 bin km ile olması gerekenin onda birinin bile altında kalmıştır. Kısacası TT altyapısı için gerekli yenileme ve yeni yatırımlar yeterince yapılamamıştır.

TVF ile Akbank, Garanti Bankası ve İş Bankası'nın pay sahibi oldukları LYY arasında imzalanan Pay Satın Alım Sözleşmesi'ne göre TT'nin yüzde 55 hissesine karşılık, 1 milyar 650 milyon dolar (güncel kur değerine göre yaklaşık 25 milyar TL) ödenecektir. Ayrıca TT'nin genel kurulu tarafından dağıtımına karar verilecek temettü tutarından LYY'nin yüzde 55 payına denk gelen kısmı da LYY alacaktır.

Ancak özelleştirme koşulları gereği zaten 4 yıl sonra 2026'da Hazine'ye bedelsiz olarak iade edilecek olan Türk Telekom için milyonlarca dolar ödeme yapılması yurttaşın sırtına yeni yükler bindirilmesine neden olacaktır. Türk Telekom'un 2021 yılı net karının 5.8 milyar TL olduğu dikkate alındığında, 25 milyar TL'lik ödeme, 4 yılda LYY Telekomünikasyon A.Ş.'ye düşecek payın peşin ödenmesi anlamına gelmektedir.

Türk Telekom'un özelleştirilme kararı, satış süreci, temettüleriyle içinin boşaltılması, bankalara devri ve TVF'ye satışının tamamında hata, şeffaflık noksanlığı, usulsüzlük ve neticesinde açık kamu zararı vardır. Sürecin başından beri yaşanan tüm yolsuzluk ve usulsüzlüklere göz yuman, denetim ve müdahale yetkisini kullanmayan siyasi iktidar başta olmak üzere kamu adına TT'de yöneticilik yapan tüm sorumlular bu konuda hesap vermelidir.

EMO olarak baştan beri söylediğimiz gibi faturanın halkın sırtına yüklenmesi doğru değildir. Siyasi çıkar ve rant kavgasından uzak kamu yararını ön planda tutacak yapılandırmaların acilen gündeme alınması gerekmektedir.

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

47. DÖNEM YÖNETİM KURULU

12 Mart 2022